

תלמוד בבלי – מסכת מנחות

פרק אחד עשר - שתי הלחם

עריכה: אבי גורמן

[צד ע"א]

מתני':

שתי הלחם - נילושות אחת אחת, ונאפות אחת אחת.
לחם הפנים - נילושות אחת אחת, ונאפות שתיים שתיים. ובדפוס היה עושה אותן.
כשהוא רודן - נותנן לדפוס, כדי שלא יתקלקלו.

גמ':

מנא הני מילי?

דתנו רבנן:

(ויקרא כד, ה) "שני עשרונים יהיה החלה האחת" - מלמד שנילושות אחת אחת.

מנין שאף שתי הלחם כן? - תלמוד לומר: "יהיה".

ומנין שאפייטן שתיים שתיים? - תלמוד לומר: (ויקרא כד, ו) "ושמת אותם".

יכול אף שתי הלחם כן? - תלמוד לומר: "אותם".

האי "אותם" - הא אפיקתיה?

אם כן לימא קרא – "ושמתם", מאי – "ושמת אותם"? - שמעת מיניה תרתי.

תנו רבנן:

"ושמת אותם" – בדפוס.

שלשה דפוסין הם: נותנה לדפוס ועדיין היא בצק, וכמין דפוס היה לה בתנור,
וכשהוא רודה - נותנה בדפוס כדי שלא תתקלקל.

ולהדרה לדפוס קמא?

כיון דאפי לה, נפחה.

איתמר : לחם הפניי כיצד עושין אותו? [צד ע"ב]

רבי חנינא אמר : כמין תיבה פרוצה.

ר' יוחנן אמר : כמין ספינה רוקדת.

בשלמא למאן דאמר כמין תיבה פרוצה, היינו דהווי יתבי בזיכין. אלא למאן דאמר
כמין ספינה רוקדת, היכי הווי יתבי בזיכין?
מקום עביד להו.

בשלמא למאן דאמר כמין תיבה פרוצה, היינו דהווי יתבי קנים. אלא למאן דאמר כמין
ספינה רוקדת, קנים היכי הווי יתבי?
מורשא עביד להו.

בשלמא למאן דאמר כמין תיבה פרוצה, היינו דסמכי ליה סניפין ללחם. אלא למאן
דאמר כמין ספינה רוקדת, היכי סמכי ליה סניפין ללחם?
דעגיל להו מיעגל.

בשלמא למאן דאמר כמין ספינה רוקדת, היינו דבעינן סניפין. אלא למאן דאמר כמין
תיבה פרוצה, סניפין למה לי?
אגב יוקרא דלחם תלח.

בשלמא למאן דאמר כמין ספינה רוקדת, סניפין על גבי שלחן מונחין. אלא למ"ד כמין
תיבה פרוצה, סניפין היכא מנח להו - אארעא מנח להו?

אין. דאמר רבי אבא בר ממל : לדברי האומר כמין ספינה רוקדת - סניפין על גבי שלחן
מונחין. לדברי האומר כמין תיבה פרוצה - סניפין ע"ג קרקע מונחין.

כמאן אזלא הא דא"ר יהודה : הלחם מעמיד את הסניפין, והסניפין מעמידין את
הלחם?

כמאן דאמר כמין ספינה רוקדת.

[צה ע"א]

מיתבי : כמין כוורת היה לה בתנור, ודומה כמין טבלא מרובעת!!

אימא : ופיה דומה כמין טבלא מרובעת.

תניא כמאן דאמר כמין ספינה רוקדת, דתניא :

ארבעה סניפין של זהב היו שם, מפוצלין מראשיהן כמין דקרנין היו, שסומכין בהן את הלחם - שהוא דומה כמין ספינה רוקדת.

איבעיא להו: לחם הפנים נפסל במסעות או אינו נפסל במסעות?

רבי יוחנן ורבי יהושע בן לוי: חד אמר - נפסל, וחד אמר - אינו נפסל.

מאן דאמר נפסל - דכתיב: (במדבר ב, יז) "כאשר יחנו כן יסעו" - מה בחנייתו נפסל ביוצא, אף בנסיעתו נפסל ביוצא.

מאן דאמר אינו נפסל - דכתיב: (במדבר ד, ז) "ולחם התמיד עליו יהיה".

ואידך נמי, הא כתיב (במדבר ב, יז) "כאשר יחנו כן יסעו"?

לאידך גיסא: מה בחנייתו - כי לא יצא ממקומו לא מיפסיל, אף בנסיעתו - כי לא יצא ממקומו לא מיפסיל.

ואידך נמי, הא כתיב "ולחם התמיד עליו יהיה"!!

אלא כי אתא רב דימי אמר: במסודר - דכולי עלמא לא פליגי, אלא כי פליגי - במסולק: מאן דאמר נפסל - דכתיב: "כאשר יחנו כן יסעו" - מה בחנייתו נפסל ביוצא אף בנסיעתו מיפסל ביוצא. למאן דאמר אינו נפסל - דכתיב: (במדבר ב, יז) "ונסע אהל מועד" - אע"פ שנסע - אהל מועד הוא.

ואידך נמי, הכתיב: "כאשר יחנו כן יסעו"?

לאידך גיסא: מה בחנייתו - כי לא מפיק ליה לא מיפסיל, אף בנסיעתו - כי לא מפיק ליה לא מיפסיל.

ואידך נמי, הא כתיב: "ונסע אהל מועד"?

ההוא - לדגלים הוא דאתא.

ואידך: (במדבר ב, יז) מ-"מחנה הלויים בתוך המחנות" - נפקא.

מיתיבי:

בשעת סילוק מסעות, קדשים נפסלין ביוצא, וזבין ומצורעין משתלחין חוץ למחיצתן.

- מאי לאו, אפילו לחם הפנים!

לא, בר מלחם הפנים.

מה נפשך : אי אהל מועד דוקא הוא - אפילו קדשים נמי, אי אהל מועד לאו דוקא הוא
- אפילו לחם הפנים נמי?

אלא כי אתא רבין אמר : מר אמר – במסודר, ומר אמר – במסולק, ולא פליגי.

אמר אביי : ש"מ יש סילוק מסעות בלילה. דאי סלקא דעתך אין סילוק מסעות בלילה,
אימת מדלי – לצפרא, מאי איריא משום יוצא, תיפוק לי דאיפסיל ליה בלינה!?

פשיטא, (שמות יג, כא) "ללכת יומם ולילה" כתיב!

מהו דתימא : הני מילי היכא דעקור ביממא, אבל היכא דלא עקור ביממא - בליליא
לא מצו עקרי, קא משמע לן.

ורמינהי : הוגללו הפרוכת, הותרו הזבין ומצורעין ליכנס לשם?

אמר רב אשי : לא קשיא, הא - ר' אליעזר, הא – רבנן. דתניא [צה ע"ב] :

רבי אליעזר אומר : יכול דחקו זבין ומצורעין ונכנסו לעזרה בפסח הבא בטומאה, יכול
יהו חייבין? - תלמוד לומר : (במדבר ה, ב) "וישלחו מן המחנה כל צרוע וכל זב וכל
טמא לנפש" - בשעה שטמאי מתים משתלחין, זבין ומצורעין משתלחין. אין טמאי
מתים משתלחין, אין זבין ומצורעין משתלחין.

מתני' :

אחת שתי הלחם ואחת לחם הפנים - לישתן ועריכתן בחוץ, ואפייתן בפנים. ואינן
דוחות את השבת.

רבי יהודה אומר : כל מעשיהם בפנים.

רבי שמעון אומר : לעולם הוי רגיל לומר - שתי הלחם ולחם הפנים כשרות בעזרה
וכשרות בבית פאגי.

גמ' :

הא גופא קשיא : אמרת - לישתן ועריכתן בחוץ - אלמא מדת יבש לא נתקדשה,
ואפייתן בפנים - אלמא מדת יבש נתקדשה!?

אמר (רבה) [רבא]: הקשה אדם קשה, שהוא קשה כברזל, ומנו? - רב ששת.

מאי קשיא? - דלמא עשרון לא מקדש, תנור מקדש?

אלא אי קשיא, הא קשיא: ואפייתן בפנים - אלמא תנור מקדש. ואין דוחות את השבת - איפסלה בלינה!!

(אלא) אמר רבא: הקשה אדם קשה, שהוא קשה כברזל, ומנו? - רב ששת.

אמר רב אשי: מאי קושיא, דלמא מאי "מבפנים" - במקום זריזין!

והא דרב אשי ברותא היא. מה נפשך: אי אפייה בעינן זריזין - לישה ועריכה נמי [בעינן] זריזין, ואי לישה [ועריכה] לא בעינן זריזין - אפייה נמי לא בעינן זריזין!
אלא דרב אשי - ברותא היא.

ר' יהודה אומר כל מעשיהן בפנים [וכו']:

אמר רבי אבהו בר כהנא: ושניהן מקרא אחד דרשו – (שמואל א כא, ו) "והוא דרך חול, אף כי היום יקדש בכלי":

רבי יהודה סבר: בחול אשכחינהו דקא אפו ליה. אמר להו: דרך חול קא אפיתו ליה, "אף כי היום יקדש בכלי" - איפסיל ליה בלינה!

רבי שמעון סבר: בשבת אשכחינהו דקא אפו ליה. אמר להו: לא דרך חול בעיתו למיעבדיה? מידי תנור מקדש, שלחן הוא דמקדש!

ומי מצית אמרת דבשעת אפייה אשכחינהו? - והכתיב: (שמואל א כא, ז) "ויתן לו הכהן קודש, כי לא היה שם לחם כי אם לחם הפנים המוסרים מלפני ה'!"
אלא:

מאי "דרך חול" דקא אמר להו?

הכי קא אמרו ליה: ליכא לחם כי אם לחם הפנים המוסרים מלפני ה'.

אמר להו: לא מיבעיא האי - דכיון דנפק ליה ממעילה, דרך חול הוא. אלא אפילו האיך נמי, דהיום יקדש בכלי - הבו ליי דליכול [צו ע"א] - מסוכן הוא.

ור' יהודה ור' שמעון - בגמרא פליגי.

דיקא נמי, דקתני: ר' שמעון אומר: לעולם הוי רגיל לומר שתי הלחם ולחם הפנים כשרות בעזרה, וכשרות אבית פאגי. שמע מינה.

מתני':

חביתי כהן גדול - לישתן ועריכתן ואפייתן – בפנים, ודוחות את השבת. טחינתן והרקדתן - אינו דוחה את השבת. כלל אמר רבי עקיבא: כל מלאכה שאפשר לעשותה מערב שבת - אינה דוחה את השבת, ושאי אפשר לה לעשותה מע"ש - דוחה את השבת. כל המנחות יש בהן מעשה כלי בפנים, ואין בהן מעשה כלי בחוץ.

שתי הלחם - ארכן שבעה טפחים, ורחבן ד' טפחים, וקרנותי' ארבע אצבעות. לחם הפנים - ארכן י" טפחים, ורחבן ה' טפחים, וקרנותיו שבע אצבעות. ר' יהודה אומר: שלא תטעה - זד"ד, יה"ז.

בן זומא אומר: (שמות כה, יב) "ונתתה על השלחן לחם פנים לפני תמיד" - לחם פנים שיהו לו פנים.

השולחן - ארכו י', ורחבו חמשה. לחם הפנים - ארכו י', ורחבו ה'. נותן ארכו כנגד רחבו של שולחן, וכופל טפחיים ומחצה מכאן וטפחיים ומחצה מכאן. נמצא ארכו ממלא רחבו של שולחן - דברי רבי יהודה.

ר' מאיר אומר: השלחן - ארכו י"ב, ורחבו ו'. לחם הפנים - ארכו י', ורחבו ה'. נותן ארכו כנגד רחבו של שולחן, כופל טפחיים מכאן וטפחיים מכאן, וטפחיים ריוח באמצע - כדי שתהא הרוח מנשבת בהם.

אבא שאול אומר: שם היו נותנין שני בזיכי לבונה של לחם הפנים.

אמרו לו: והרי כבר נאמר: (ויקרא כד, ז) "ונתת על המערכת לבונה זכה".

אמר להם: הרי כבר נאמר: (במדבר ב, כ) "ועליו מטה מנשה".

וארבעה סניפין של זהב היו שם, מפוצלין מראשיהן, שהיו סומכין בהם - שנים לסדר זה ושנים לסדר זה.

וכ"ח קנים - כחצי קנה חלול, ארבעה עשר לסדר זה, וי"ד לסדר זה.

לא סידור קנים ולא נטילתם - דוחה את השבת, אלא נכנס מערב שבת ושומטו ונותנו לארכו של שלחן.

כל הכלים שהיו במקדש ארכן לארכו של בית.

גמ':

כל המנחות יש בהן מעשה כלי מבפנים :

שאלו את רבי: זו מניין?

אמר להם: הרי הוא אומר (יחזקאל מו, כ) "ויאמר אלי זה המקום אשר יבשלו שם הכהנים (את החטאת ואת האשם) [את האשם ואת החטאת], אשר יאפו את המנחה, לבלתי הוציא אל החצר החיצונה": מנחה - דומיא דאשם וחטאת, מה אשם וחטאת טעונין כלי, אף מנחה נמי טעונה כלי.

השולחן ארכו עשרה :

א"ר יוחנן:

לדברי האומר טפחיים ומחצה כופל: נמצא שלחן מקדש חמשה עשר טפחים למעלה.

לדברי האומר טפחיים כופל: נמצא שלחן מקדש י"ב טפחים למעלה.

והאיכא קנים?

קנים שקועי משקע להו.

מאי טעמא? - משום איעפושי לחם. סוף סוף קא מיעפש לחם!?

דמגבה ליה פורתא.

והאיכא ההוא פורתא?

כיון דלא הוי טפח, לא חשיב ליה.

והאיכא בזיכין?

בגווייה דלחם הוו יתבי, ולבהדי לחם הוו קיימי.

והאיכא קרנות?

קרנות לגווייה דלחם כייף להו, ולחם עלייהו נח ליה. [צו ע"ב]

והאיכא מסגרתו?

כמאן דאמר מסגרתו למטה היתה.

ולמאן דאמר מסגרתו למעלה היתה: פרקודי הוה מפרקדא, ולחם בגויה דשלחן הוה יתיב, כדתניא:

ר' יוסי אומר: לא היה שם סניפין, אלא מסגרתו של שלחן מעמדת את הלחם. אמרו לו: מסגרתו למטה היתה.

אמר ר' יוחנן:

לדברי האומר מסגרתו למטה היתה, טבלא המתהפכת טמאה.

לדברי האומר מסגרתו למעלה היתה, טבלא המתהפכת תיבעי לך.

מכלל דשלחן - בר קבולי טומאה הוא? - כלי עץ העשוי לנחת הוא, וכל כלי עץ העשוי לנחת אין מקבל טומאה?! - מאי טעמא? - דומיא דשק בעינן: מה שק - מטלטל מלא וריקן, אף כל מטלטל מלא וריקן?!

שלחן נמי מטלטל מלא וריקן - כדריש לקיש, דאמר ר"ל: מאי דכתיב (ויקרא כד, ו) "על השלחן הטהור"? - "טהור" - מכלל דאיכא טמא, אלא מלמד שמגביהין אותו לעולי רגלים ומראין בו לחם, ואומרי' להם: ראו חיבתכם לפני המקום. כדברי רבי יהושע בן לוי, דאמר רבי יהושע בן לוי: נס גדול נעשה בלחם הפנים - סילוקו כסידורו, שנאמר: (שמואל א כא, ז) "לשום לחם חס ביום הלקחו".

ותיפוק לי משום ציפוי?

- מי לא תנן: השלחן והדולבקי שנפחתו או שחיפן בשייש ושייר בהן מקום הנחת כוסות - טמאין. רבי יהודה אומר: מקום הנחת חתיכות.

- שייר - אין, לא שייר - לא.

וכי תימא: כאן - בציפוי עומד, כאן - בציפוי שאינו עומד.

והא בעא מיניה ריש לקיש מרבי יוחנן: בציפוי עומד או בציפוי שאינו עומד? בשחיפה את [צז ע"א] לבזבזין או בשלא חיפה את לבזבזין? - ואמר ליה: לא שנא ציפוי עומד ולא שנא ציפוי שאינו עומד, לא שנא חיפה את לבזבזין ולא שנא לא חיפה לבזבזין.

וכי תימא: עצי שיטים חשיבי, ולא בטלי.

הניחא לריש לקיש, דאמר: לא שנו אלא בכלי אכסלגוס הבאים ממדינת הים, אבל כלי מסמס - חשיבי ולא בטלי, שפיר. אלא לרבי יוחנן, דאמר: כלי מסמס נמי בטלי, מאי איכא למימר?

שאני שולחן דרחמנא קרייה "עץ", שנאמר: (יחזקאל מא, כב) "המזבח עץ שלש אמות גבוה, ארכו שתים אמות, ומקצעות לו, וארכו וקירותיו עץ, וידבר אלי: זה השולחן אשר לפני ה'".

פתח ב-"מזבח" וסיים ב-"שולחן"?

ר' יוחנן ור' אלעזר, דאמרי תרוייהו: בזמן שבית המקדש קיים - מזבח מכפר על אדם ועכשיו שאין בית המקדש קיים שולחנו של אדם מכפר עליו.

ארבע סניפין של זהב היו שם [וכו']:

מנא הני מילי?

אמר רב קטינא: אמר קרא (שמות כה, כט) "ועשית קערותיו וכפותיו וקשותיו ומנקיותיו": "קערותיו" - אלו דפוסין; "כפותיו" - אלו בזיכין; "קשותיו" - אלו סניפין; "ומנקיותיו" - אלו קנים; "אשר יסך בהן" - שמסככין בהן את הלחם.

מותיב רבא: לא סידור הקנים ולא נטילתן דוחות את השבת. - ואי סלקא דעתך דאורייתא, אמאי אין דוחות את השבת?

הדר אמר רבא: לאו מילתא הוא דאמרי, דתנן: כלל אמר רבי עקיבא: כל מלאכה שאפשר לה לעשותה מערב שבת - אינו דוחה את השבת. - והני נמי אפשר דלא דחי שבת עלייהו. טעמא מאי? - דלא ליעפש לחם, בכי האי שיעורא - לא מיעפש.

כדתניא:

כיצד? - נכנס מערב שבת ושמטן ומניחן לארכו של שולחן, ומוצאי שבת נכנס, מגביה ראשיה של חלה ומכניס קנה תחתיה, וחוזר ומגביה ראשיה של חלה ומכניס קנה תחתיה.

ארבעה חלות צריכות - שלשה שלשה קנים. העליונה אינה צריכה - אלא שנים, לפי שאין עליה משאוי. התחתונה - אינה צריכה כל עיקר, לפי שמונחת על טהרו של שולחן.

תנן התם:

רבי מאיר אומר: כל אמות שהיו במקדש – בינוניות, חוץ ממזבח הזהב, והקרן, והסובב, והיסוד.

רבי יהודה אומר: אמת בנין - ששה טפחים, ושל כלים – חמשה.

אמר רבי יוחנן: ושניהם מקרא אחד דרשו –

(יחזקאל מג, יג) "ואלה מדות המזבח באמות אמה וטופח [צ"ע ע"ב] וחק

האמה ואמה רוחב, וגבולה אל שפתה סביב זרת האחד, וזה גב המזבח:

"חק האמה" - זה יסוד;

"אמה רוחב" - זה סובב;

"וגבולה אל שפתה סביב זרת האחד" - אלו קרנו;

"זה גב המזבח" - זה מזבח הזהב.

ר' מאיר סבר: זהו - באמה בת חמשה, הא כל אמות כלים - באמה בת שש.

ורבי יהודה סבר: כזה יהו כל אמות כלים.

קא סלקא דעתך: מיסוד ועד סובב באמה בת ה' – בגובה. ומאי "חק האמה ואמה רוחב"? - הכי קא אמר: מחיק האמה ועד רוחב - באמה בת חמשה.

גובה המזבח כמה הוי? - עשר אמות. שית - בני חמשה חמשה, וארבעי - בני שיתא שיתא.

מזבח כמה הוי? - חמשין וארבעה. פלגיה דמזבח כמה הוי? - עשרים ושבעה.

מקרנות ועד סובב כמה הוי? - עשרים וארבעה.

כמה בציר לפלגיה דמזבח? – תלתא.

ותנן: חוט של סקרא חוגרו באמצע, כדי להבדיל בין דמים העליונים לדמים התחתונים.

אלא - הא דתניא גבי עולת העוף: היה עולה בכבש ופנה לסובב, ובא לו לקרן דרומית [מזרחית] ומולק את ראשה ממול ערפה ומבדיל, ומוצה את דמה על קיר המזבח, ואם עשאה למטה מרגליו אפילו אמה אחת – כשירה. - הא קא יהיב עליונה למטה משני טפחים!?

אלא: "חיק האמה" - כניסה אמה; "רוחב" - כניסה; "גבולה אל שפתה סביב" - כניסה.

מזבח כמה הוה ליה? - שיתין. פלגיה דמזבח כמה הוי? - תלתין. מקרנות ועד סובב כמה הוי? - כ"ד.

כמה בציר לפלגיה דמזבח? - ששה. ותנן: אם עשאה למטה מרגליו אפילו אמה אחת כשרה.

במאי אוקימתא? - בכניסה. ומי מצית מוקמת לה בכניסה? - והא תנן:

מזבח היה שלשים ושתים על שלשים ושתים. עלה אמה וכנס אמה - זהו יסוד. נמצא שלשים על שלשים.

שלשים ושני טפחים הוי!!

ותו:

עלה חמש וכנס אמה - זהו סובב. נמצא עשרים ושמונה על עשרים ושמונה.

עשרים ושמונה וארבע טפחים הוי!!

וכי תימא: כיון דלא הוי אמה - לא חשיב ליה -

מקום קרנות - אמה מזה ואמה מזה. נמצא עשרים ושש על עשרים ושש.

עשרין ושבע הוו!!

לא דק.

מקום הילוך רגלי הכהנים - אמה מזה ואמה מזה. נמצא עשרים וארבע על עשרים וארבע - מקום המערכה.

עשרים וחמשה הואי!!

וכי תימא, הכא נמי לא דק. והא כתיב: [\(יחזקאל מג, טז\)](#) "והאריאל שתיים עשרה אורך בשתיים עשרה רוחב רבוע". - יכול שאינו אלא שתיים עשרה על שתיים עשרה? - כשהוא אומר: "אל ארבעת רבעיו" - מלמד שבאמצע הוא מודד - שתיים עשרה אמה לכל רוח ורוח!!

וכי תימא: שית מינייהו מעיקרא - באמה בת חמשה מייתי להו. אם כן - רווחא לה עזרה! דתנן: כל העזרה היתה אורך מאה ושמונים ושבע על רוחב מאה ושלשים וחמש. ממזרח למערב - מאה ושמונים ושבע: מקום דריסת רגלי ישראל - אחת עשרה אמה, ומקום דריסת רגלי הכהנים - אחת עשרה אמה, המזבח - שלשים ושתים, בין אולם

ולמזבח - עשרים ושתיים אמה, ההיכל - מאה אמה, אחת עשרה אמה - אחורי בית הכפורת!

אלא: "חיק האמה" – בגובהה; "אמה רוחב" – כניסה; "גבולה אל שפתה סביב"; [צח ע"א] לא שנא הכי ולא שנא הכי.

מזבח כמה הוי? - חמשין ותמניא. פלגיה דמזבח כמה הוי? - עשרין ותשעה. מקרנות ועד סובב כמה הוי? - עשרין ותלתא.

כמה בציר לפלגיה דמזבח? – שיתא. ותנן: אם עשאה למטה מרגליו, אפילו אמה אחת – כשירה.

דיקא נמי – דכתיב: "חיק האמה" "ואמה רוחב" - שמע מינה.

וכמה אמה בינונית?

אמר ר' יוחנן: ששה טפחים.

אמר רבי יוסי בר אבין: אף אנן נמי תנינא - רבי מאיר אומר: השלחן ארכו שנים עשר, ורחבו ששה.

מכלל דהויא אמה דנפישא מינה?

אין. והא תנן:

שתי אמות היו בשושן הבירה: אחת - על קרן מזרחית צפונית, ואחת - על קרן מזרחית דרומית. שעל קרן מזרחית צפונית - יתירה על של משה חצי אצבע. שעל קרן מזרחית דרומית - היתה יתירה עליה חצי אצבע. נמצאת יתירה על של משה אצבע.

ולמה אמרו אחת גדולה ואחת קטנה? - כדי שיהו האומנין נוטלין בקטנה, ומחזירין בגדולה - כדי שלא יבואו לידי מעילה.

ותרתי למה לי?

חדא - לכספא ודהבא, וחדא – לבניינא.

תנן התם: שער המזרח - עליו שושן הבירה צורה.

מאי טעמא?

רב חסדא ורב יצחק בר אבדימי: חד אמר - כדי שידעו מהיכן באו, וחד אמר - כדי שתהא אימת מלכות עליהן.

א"ר ינאי: לעולם תהא אימת מלכות עליך, שנאי (שמות יא, ח) "וירדו כל עבדיך אלה אלי והשתחוו לי לאמר", ואילו לדידיה - לא קא"ל.

ר' יוחנן אמר: מהכא – שנאמר (מלכים א יח, מו) "ויד ה' היתה אל אליהו וישנס מתניו וירץ לפני אחאב עד באכה יזרעאלה".

(יחזקאל מז, יב) "ועלהו לתרופה" - רב חסדא ורב יצחק בר אבדימי: חד אמר - להתיר פה שלמעלה. וחד אמר - להתיר פה שלמטה.

איתמר: חזקיה אמר: להתיר פה אלמים. בר קפרא אמר: להתיר פה עקרות.

תנו רבנן:

אילו נאמר (ויקרא כד, ה) "ולקחת סלת ואפית אותה שתים עשרה חלות ושמת אותם שתים מערכות" - ולא נאמר "שש", הייתי אומר: אחת של ארבע ואחת של שמונה. לכך נאמר - "שש".

ואילו נאמר "שתים מערכות שש המערכת" - ולא נאמר "שתים עשרה", הייתי אומר: שלש של שש שש. לכך נאמר – "שתים עשרה".

ואילו נאמר "שתים עשרה חלות ומערכות" - ולא נאמר "שתים" ו-"שש", הייתי אומר: שלשה של ארבע ארבע. לכך נאמר – "שתים" ו-"שש".

הא עד שלא יאמרו ג' מקראות הללו, לא למדנו.

הא כיצד?

נותן שתים מערכות של שש שש. ואם נתן אחת של ארבע ואחת של שמונה - לא יצא.

שתים של שבע שבע - רבי אומר: רואין את העליונה כאילו אינה.

והא בעינן (ויקרא כד, ז) "ונתת על"?

אמר ליה רב חסדא לרב המנונא, ואמרי לה רב המנונא לרב חסדא: רבי לטעמיה, דאמר: "על" – בסמוך.

דתניא :

רבי אומר: "ונתת על המערכת לבונה זכה" – "על" – בסמוך. אתה אומר "על" – בסמוך, או אינו אלא "על" – ממש? – כשהוא אומר (שמות מ, ג) "וסכות על הארון את הפרוכת" – הוי אומר: "על" – בסמוך.

כל הכלים שבמקדש וכו' :

תנו רבנן :

כל הכלים שבמקדש – ארכן לארכו של בית, חוץ מארון שארכו לרחבו של בית. וכך היה מונח, וכך היה בדיו מונחין.

מאי קאמר?

הכי קאמר: כך היה מונח – מדבדיו כך היה מונחין.

ובדיו מנלן?

דתניא :

(מלכים א ה, ח) "ויארכו הבדים" – יכול לא היו נוגעין בפרוכת? – תלמוד לומר: "ויראו". אי "ויראו", יכול יהו מקרעין בפרוכת ויוצאין? – תלמוד לומר (מלכים א ה, ח) "לא יראו החוצה". הא כיצד? [צח ע"ב] – דוחקין ובולטין בפרוכת, ודומין כמין שני דדי אשה. שנאמר: (שיר השירים א, יג) "צרור המור דודי לי, בין שדי ילין".

ומנלן דבדיו לפותיא דארון הווי יתבי, דילמא לארכו דארון הווי יתבי?

אמר ר' יהודה: תרי גברי באמתא ופלגא לא מסתגי להו.

ומנא לן דבארבעה הווי דרו להו?

דכתיב: (במדבר ז, כא) "ונסעו הקהתים" – תרי, "נושאי המקדש" – נמי תרי.

תנו רבנן :

עשרה שולחנות עשה שלמה המלך, שנאמר (דברי הימים ב ז, ח) "ויעש שולחנות עשרה וינח בהיכל, חמשה מימין וחמשה משמאל".

ואם תאמר: חמשה מימין הפתח וחמשה משמאל הפתח? – אם כן מצינו ששולחן בדרום, והתורה אמרה (שמות כו, לה) "והשולחן תתן על צלע צפון".

אלא - של משה באמצע, חמשה מימינו וחמשה משמאלו.

תנו רבנן :

עשר מנורות עשה שלמה, שנאמר (דברי הימים ב ד, ב) "ויעש את המנורות הזהב עשר כמשפט ויתן בהיכל, חמשה מימין וחמשה משמאל.

ואם תאמר : חמשה מימין הפתח וחמשה משמאל הפתח? - אם כן מצינו מנורה בצפון, והתורה אמרה (שמות כו, לה) "ואת המנורה נכח השולחן".

אלא - של משה באמצע, חמשה מימינה וחמשה משמאלה.

תני חדא : מחצי בית ולפנים היו מונחין.

ותני חדא : משליש הבית ולפנים היו מונחין.

ולא קשיא : מר - קא חשיב בית קדשי הקדשים בהדי היכל, מר - לא קא חשיב בית קדשי הקדשים בהדי היכל.

תנו רבנן :

מזרח ומערב היו מונחין - דברי רבי.

רבי אלעזר ברי שמעון אומר : צפון ודרום.

מ"ט דרבי?

גמר - ממנורה. מה מנורה - מזרח ומערב, אף הני נמי - מזרח ומערב.

ומנורה גופה - מנלן?

מדכתיב בנר מערבי : (ויקרא כד, ג) "יערוך אותו [אהרן וגו'] לפני ה' " - מכלל דכולהו לאו לפני ה'. ואי סלקא דעתך - צפון ודרום, כולהו נמי - "לפני ה' " נינהו!

ור' אלעזר ברי שמעון - מאי טעמא?

גמר - מארון. מה ארון - צפון ודרום, אף הני נמי - צפון ודרום.

ורבי נמי - ליגמר מארון?

דנין חוץ מחוץ, ואין דנין חוץ מבפנים.

ור' אלעזר ברי שמעון - ליגמר ממנורה?

אמר לך : מנורה גופה - צפון ודרום הוה מנחה. אלא - הכתיב "יערוך אותו אהרן ובניו" - דמצדד להו אצדודי. דתניא : (במדבר ח, ב) "אל מול פני המנורה יאירו שבעת הנרות" - מלמד שהיו מצדדין פניהם כלפי נר אמצעי. אמר רבי נתן : מכאן שאמצעי משובח.

בשלמא - למ"ד מזרח ומערב, היינו דהו יתיבי עשרה בעשרים.

אלא - למ"ד צפון ודרום, יי בכ' –

היכי הוּו יתבי?

ותו: כהנים היכי הוּו עיילי?

ותו: מצינו ה' שלחנות בדרום!

ותו: שלחן דמשה היכא מנח ליי?

וליטעמיק: למ"ד מזרח ומערב נמי - שלחן דמשה היכא הוּו מנח ליה? – אלא: מי סברת חד דרא הוּו, תרי דרי נינהו! [צט ע"א]

בשלמא - למאן דאמר צפון ודרום, שפיר. אלא - למאן דאמר מזרח ומערב, מכדי שלחן כמה משוך מן הכותל? - שתי אמות ומחצה, ואמה דידיה, ושתי אמות ומחצה דביני ביני, ואמה ושתי אמות ומחצה דביני ביני, ואמה דידיה - אישתכח דקאכיל שולחן פלגא דאמתא בדרום?!

מי סברת שלחן דמשה בהדיהו הוּו יתיב? – לא, דמידלי ליה ומנח ליה, ומיתתי להו לדידהו פורתא - כתלמיד היושב לפני רבו.

ת"ר:

עשרה שלחנות עשה שלמה, ולא היו מסדרין אלא על של משה, שנאמר (מלכים א ז, מח) "ואת השלחן אשר עליו לחם הפנים זהב".

עשר מנורות עשה שלמה, ולא היו מדליקין אלא בשל משה, שנא' (דברי הימים ב יג, יא) "את מנורת הזהב ונרותיה לבער בערב".

רבי אלעזר בן שמוע אומר: על כולם היו מסדרין, שנאמר (דברי הימים ב ד, יט) "את השולחנות ועליהם לחם הפנים". ובכולן היו מדליקין, שנאמר (דברי הימים ב ד, כ) "את המנורות ונרותיהם לבערם כמשפט לפני הדביר זהב סגור".

ר' יוסי בר' יהודה אומר: לא היו מסדרין אלא על של משה, אלא - מה אני מקיים "ואת השלחנות אשר עליהם לחם הפנים זהב"? - אלו שלשה שלחנות שהיו במקדש: שנים - שהיו באולם מבפנים לפתח הבית, אחד של כסף ואחד

של זהב. על של כסף נותן לחם הפנים בכניסתו, ועל של זהב ביציאתו - שמעלין בקודש ולא מורידין. אחד - של זהב בפנים, שעליו לחם הפנים תמיד.

ומנא לן - דאין מורידין?

אמר רבי: דאמר קרא – (שמות מ, יח) "ויקם משה את המשכן ויתן את אדניו וישם את קרשיו ויתן את בריחיו, ויקם את עמודיו".

ומנלן דמעלין?

אמר רבי אחא בר יעקב: דאמר קרא – (במדבר יז, ג) "את מחתות החטאים האלה בנפשותם, ועשו אותם רקועי פחים ציפוי למזבח כי הקריבום לפני ה' ויקדשו ויהיו לאות לבני ישראל". בתחילה - תשמישי מזבח, ועכשיו - גופו של מזבח.

(דברים י, ב) "אשר שברת ושמנתם בארון" - תני רב יוסף: מלמד שהלוחות ושברי לוחות מונחין בארון.

מכאן לתלמיד חכם ששכח תלמודו מחמת אונסו, שאין נוהגין בו מנהג בזיון.

(סימ"ן ביט"ל סר"ח ושכ"ח)

אמר ריש לקיש: פעמים [צט ע"ב] שביטולה של תורה זהו יסודה, דכתיב (שמות לד, א) "אשר שברת" - אמר לו הקב"ה למשה: יישר כחך ששברת!

ואמר ריש לקיש: תלמיד חכם שסרח, אין מבזין אותו בפרהסיא, שנאמר (הושע ד, ה) "וכשלת היום, וכשל גם נביא עמך לילה" - כסהו כלילה.

ואמר ריש לקיש: כל המשכח דבר אחד מתלמודו - עובר בלאו, שנאמר (דברים ד, ט) "השמר לך ושמור נפשך מאד פן תשכח את הדברים", וכדר' אבין אמר ר' אילעא - דאמר רבי אבין אמר ר' אילעא: כל מקום שנאמר "השמר" "פן" ו-"אל" - אינו אלא לא תעשה.

רבינא אמר: "השמר" ו-"פן" - שני לאוין נינהו.

רב נחמן בר יצחק אמר: בשלשה לאוין, שנאמר: "השמר לך ושמור נפשך מאוד פן תשכח את הדברים".

יכול אפי' מחמת אונסו? - ת"ל: (דברים ד, ט) "ופן יסורו מלבבך" - במסירם מלבו הכתוב מדבר.

רבי דוסתאי בר' ינאי אמר: יכול אפילו תקפה עליו משנתו? - ת"ל: "רק".

ר' יוחנן ור' אלעזר - דאמרי תרוייהו: תורה ניתנה בארבעים, ונשמה נוצרה בארבעים. כל המשמר תורתו - נשמתו משתמרת, וכל שאינו משמר את התורה - אין נשמתו משתמרת.

תנא דבי רבי ישמעאל: משל לאדם שמסר צפור דרור לעבדו. אמר: כמדומה אתה שאם אתה מאבדה שאני נוטל ממך איסר בדמיה? - נשמתך אני נוטל ממך!

מתני':

שני שולחנות היו באולם מבפנים על פתח הבית, אחד של שייש ואחד של זהב. על של שייש - נותנים לחם הפנים בכניסתו, ועל של זהב - ביציאתו, שמעלין בקודש ולא מורידין.

ואחד של זהב מבפנים, שעליו לחם הפנים תמיד.

וארבעה כהנים נכנסין: שנים בידם שני סדרים, ושנים בידם שני בזיכין. וארבעה מקדימין לפניהם: שנים ליטול שני סדרים, ושנים ליטול שני בזיכין.

המכניסים עומדים בצפון ופניהם לדרום, והמוציאין עומדים בדרום ופניהם בצפון.

אלו מושכין ואלו מניחין, וטפחו של זה כנגד טפחו של זה, שנאמר (שמות כה, ט) "לפני תמיד".

ר' יוסי אומר: אפי' אלו נוטלין ואלו מניחין, אף היא היתה "תמיד".

יצאו ונתנום על שלחן הזהב שהיה באולם. הקטירו הבזיכין, והחלות מתחלקות לכהנים.

חל יום כיפורים להיות בשבת, החלות מתחלקות לערב.

חל להיות בערב שבת, שעיר של יום הכפורים נאכל לערב, והבבליים אוכלין אותו כשהוא חי - מפני שדעתן יפה.

גמ':

תניא, רבי יוסי אומר: אפי' סילק את הישנה שחרית וסידר את החדשה ערבית - אין בכך כלום. אלא, מה אני מקיים "לפני תמיד"? - שלא ילין שלחן בלא לחם.

א"ר אמי: מדבריו של ר' יוסי נלמוד: אפילו לא שנה אדם אלא פרק אחד שחרית ופרק אחד ערבית, קיים מצות (יהושע א, ח) "לא ימוש (את) ספר התורה הזה מפיד".

אמר רבי יוחנן משום ר"ש בן יוחי: אפי' לא קרא אדם אלא קרית שמע שחרית וערבית, קיים "לא ימוש".

ודבר זה, אסור לאומרו בפני עמי הארץ.

ורבא אמר: מצוה לאומרו בפני עמי הארץ!

שאל בן דמה בן אחותו של ר' ישמעאל את ר' ישמעאל:

כגון אני, שלמדתי כל התורה כולה, מהו ללמוד חכמת יונית?

קרא עליו המקרא הזה: "לא ימוש ספר התורה הזה מפיד, והגית בו יומם ולילה" - צא ובדוק שעה שאינה לא מן היום ולא מן הלילה, ולמוד בה חכמת יונית.

ופליגא דר' שמואל בר נחמני, דאמר ר' שמואל בר נחמני א"ר יונתן: פסוק זה, אינו לא חובה ולא מצוה, אלא ברכה. ראה הקב"ה את יהושע שדברי תורה חביבים עליו ביותר, שנאמר (שמות לג, יא) "ומשרתו יהושע בן נון נער, לא ימיש מתוך האהל" - אמר לו הקדוש ברוך הוא: יהושע, כל כך חביבין עליך דברי תורה, "לא ימוש ספר התורה הזה מפיד"!

תנא דבי ר' ישמעאל: דברי תורה - לא יהו עליך חובה, ואי אתה רשאי לפטור עצמך מהן.

אמר חזקיה:

מאי דכתיב: (איוב לו, טז) "ואף הסיתך מפי צר, רחב לא מוצק תחתיה"?

בוא וראה, שלא כמדת הקדוש ברוך הוא מדת בשר ודם. מדת בשר ודם - אדם מסית את חבירו מדרכי חיים לדרכי מיתה, והקדוש ברוך הוא - מסית את האדם מדרכי מיתה לדרכי חיים. שנאמר: "ואף הסיתך מפי צר" - מגיהנם שפיה צר, שעשנה צבור

[ק ע"א] בתוכה. ושמא תאמר: כשם שפיה צר, כך כולה צרה? - תלמוד לומר: (ישעיהו ל, לג) "העמיק הרחיב". ושמא תאמר: למלך - לא הוכנה? - ת"ל: (ישעיהו ל, לג) "גם היא למלך הוכן". ושמא תאמר: אין בה עצים? - ת"ל: (ישעיהו ל, לג) "מדורתה אש ועצים הרבה". ושמא תאמר: זה הוא שכרה? - תלמוד לומר: (איוב לו, טז) "ונחת שולחנך מלא דשן".

חל יום הכיפורים להיות בשבת [וכו']:

אמר רבה בר בר חנה אמר ר' יוחנן: לא בבליים הם, אלא אלכסנדריים הם. ומתוך ששונאין את בבליים, קורין אותם על שם בבליים.

תניא נמי הכי:

ר' יוסי אומר: לא בבליים הם, אלא אלכסנדריים הם. ומתוך ששונאין את בבליים, קוראין אותן על שם בבליים.

אמר לו ר' יהודה: תנוח דעתך, שהנחת דעתי.

מתני':

סידר את הלחם בשבת ואת הבזיכין לאחר השבת והקטיר את הבזיכין בשבת - פסול, [ו]אין חייבין עליהן משום פיגול, נותר, וטמא.

סידר את הלחם ואת הבזיכין בשבת והקטיר את הבזיכין לאחר השבת - פסולה, ואין חייבין עליהן משום פיגול, נותר, וטמא.

סידר את הלחם ואת הבזיכין לאחר השבת והקטיר את הבזיכין בשבת - פסולה.

כיצד יעשה? - יניחנה לשבת הבאה, שאפילו היא על השולחן ימים רבים - אין בכך כלום.

גמ':

תנן התם:

אמר להם הממונה: צאו וראו אם הגיע זמן שחיטה. אם הגיע, הרואה אומר: 'ברקאי'.

מתתיא בן שמואל אומר: 'האיר פני כל המזרח עד שבחברון'! - והוא אומר הן.
ולמה הוצרכו לכך? - שפעם אחת עלה מאור הלבנה ודימו שהאיר מזרח, שחטו
את התמיד והוציאוהו לבית השריפה.

והורידו כהן גדול לבית הטבילה. זה הכלל היה במקדש: כל המסיד את רגליו
- טעון טבילה, וכל המטיל מים - טעון קדוש ידים ורגלים.

תני אבוה דר' אבין:

לא זו בלבד, אלא אפילו עולת העוף שנמלקה בלילה ומנחה שנקמצה בלילה -
תצא לבית השריפה.

בשלמא עולת העוף - משום דלא אפשר לאהדורה, אלא מנחה - אפשר דמהדר קומץ
לדוכתיה וקמיץ ביממא?

הוא תני לה והוא אמר לה: כלי שרת מקדשין שלא בזמן.

מיתיבי:

כל הקרב ביום - קדוש ביום, בלילה - קדוש בלילה. בין ביום ובין בלילה -
קדוש בין ביום ובין בלילה.

"כל הקרב ביום קדוש ביום": ביום - אין, בלילה - לא!!

אינו קדוש - ליקרב, אבל קדוש - ליפסל.

מותיב ר' זירא:

סידר את הלחם ואת הבזיכין אחר שבת והקטיר את הבזיכין בשבת - פסולה.

כיצד יעשה? - יניחנה לשבת הבאה, שאפילו היא על השלחן ימים רבים - אין
בכך כלום.

- ואי סלקא דעתך - כלי שרת מקדשין שלא בזמן (ליפסל), ליקדוש וליפסול!!

אמר רבה: מאן דקא מותיב - שפיר קא מותיב. אבוה דר' אבין נמי מתניתא קאמר.
קסבר: לילה - אין מחוסר זמן, הא ימים - מחוסרין זמן.

סוף סוף, [ק ע"ב] כי מטי ליליא דבי שימשי - ליקדוש וליפסול?

אמר רבא: בשקדם וסילק.

מר זוטרא ואיתימא רב אשי אמר: אפילו תימא בשלא קדם וסילק, כיון דסידרו שלא
כמצותו - נעשה כמי שסדרו הקוף.

מתני':

שתי הלחם נאכלות - אין פחות משנים, ולא יותר על שלשה.

כיצד?

נאפות מערב יו"ט - נאכלות ביו"ט לשנים.

חל יום טוב להיות אחר השבת - נאכלות לשלשה.

לחם הפנים - נאכל אין פחות מתשעה, ולא יותר על אחד עשר.

כיצד?

נאפה מערב שבת ונאכל בשבת – לתשעה.

חל יו"ט להיות ערב שבת - נאכל לעשרה.

שני ימים [טובים] של ראש השנה - נאכל לאחד עשר.

ואינו דוחה לא את השבת ולא את יו"ט.

רבן שמעון בן גמליאל אומר משום רבי שמעון בן הסגן: דוחה את יו"ט, ואינו דוחה את יום צום.

גמ':

אמר רבינא:

לדברי האומר - נדרים ונדבות אין קריבין ביו"ט, לא תימא מדאורייתא מיחזא חזו ורבנן הוא דגזרו שלא ישהא, אלא מדאורייתא נמי לא חזו.

דהא שתי הלחם - דחובת היום הוא וליכא למימר שמא ישהא, וקתני: אינו דוחה לא את השבת ולא את יו"ט!